

# "KESİNTİLER 1983'TE ÖNLENECEK"\*

**serbülenl bingöl**  
(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı)

Y. (Soru) - Türkiye'nin şu andaki elektrik durumu nedir<sup>1</sup>

BİNGÖL - Ağustos sonuna kadar geçen seneye nazaran toplamda yüzde 9,6'lık bir artış meydana geldi. Geçen yıl bu 8 ay zarfında üretilen 15 milyar kilowattsaatlik (KwH) üretime karşılık bu sene 1,5 milyar KwH daha fazla enerji üretildi. Üretimdeki bu artış herhangi bir yeni üretim tesisi devreye girmeden sağlanmıştır. Bu, tesislerin daha iyi işletilmesi, ülkede huzurun kurulmuş olması ve bunun sonucu daha verimli çalışmasıyla gerçekleştirilmiştir.

Y - Ya tüketimde durum nedir?

B - Sanayi geçen seneye nazaran bu sene yüzü 18 dana fazla elektrik üretmiştir. Bu tüketilen enerjiyi de TEK sağlayabilmiştir. Bu, Türk sanayiinin yeniden nareketlendirildiğinin bir işareti olarak memnuniyet vericidir. Bakanlık da bu artan tüketimi karşılayacak üretimi yapabilmektedir.

Y - O halde kısıntılara neden gidildi?

B - Mevsimin ilerlemesi dolayısıyla barajlardaki su seviyeleri düşmeye başlamış ve tehlikeli bir seviyeye inmiştir. Bunlar gözönüne alınarak Ağustos başında "Tahsisli Elektrik Kesimi" modeli ortaya çıkmıştır. Bu model, ilk 6 ayda tüketilmiş olan elektrik kadar ikinci 6 ayda da elektrik tüketilmesine yöneliktir. Bunu yapmasayık, fazlalaşan tüketim karşısında voltaj düşecek ve kendiliğinden kesinti meydana gelecekti. Elektrikten beklenen yarar ülke çapında değerini kaybedecekti.

Y - Bu uygulamayla gereksiz tüketim önlenebildi mi?

B - Kamu ya da özel işletmelerde, hatta evlerde ve belediyelerde elektriğin tam bir tasarrufla kullanıldığını ifa-

de edemeyiz. Biz, bu tansis yoluyla herkesi, yapabileceği tasarrufa zorlamanın gayreti içindeyiz. Böylece ikinci 6 ayda üa artacak talebi karşılamaya çalışıyoruz.

Y — Ancak bazı sanayiler asıl üretimlerinin ikinci 6 ayda olacağını söyleyerek yakınıyorlar...

B — Biz, bu modelden birtakım tasarruflar elde etmeyi bekliyorduk. Bu suretle ilk 6 ayda hammaddesizlikten çalışamayan ya da ihracata yönelip, bu sebeple üretimini artırması gereken işletmelere, yapacağımız bu tasarruftan enerji vermenin gayreti içindeydik. Bu nedenle, bu durumda olan kuruluşların durumlarını mahalli TEK kuruluşlarına bildirmelerini ve fazla taleplerinin karşılanmasını istemelerini tamim etmiştik. TEK sorumluları özel talepleri yerinde inceleyerek —kapasite, ihracat, ilk 6 ay kullanımı gibi konuları denetleyerek— ikinci 6 ayı da disipline almaya çalışmaktadırlar.

Y - Ancak tahsise rağmen kısıntılara gidildi...

B - Evet, çünkü tahsise rağmen, nızla artan üretimi karşılayamadık. Ya bütünüyle elektrik enerjisi voltaj olarak işe yaramaz hale gelecek ve motorlar bozulacaktı ya da tüm dünyada yapıldığı gibi bunu programlı kesintiye bağlayacaktık. Bu yüzden bu kesinti programına başladık.

Bakanlığımızın varlık sebebi sadece enerji üretmek ve bunu ihtiyaç sahiplerine götürmektir. Bunu da en iyi şekilde yapmanın gayreti içindeyiz. Yoksa ne Türkiye sanayiinin gelişme hızını frenlemek, ne de yeni yatırımları engellemek niyetimiz yoktur.

Y - Ancak birçok sanayici üretim düşmesinden yakınıyorlar...

B — Yapılacak olan şudur : Birincisi sanayi müesseselerinin kendilerini bu kesinti programına göre ayarlamaları. İkincisi akşam 11.00'den sabah 08.00'e kadar hiçbir yerde elektrik kesintisi yoktur. Ağır cereyan' çeken birtakım hizmetlerini o saatlere aktarmaları sanayicilerimizin görevidir.

Y — Kesintilerin hem gündüz hem gece yapılmasının nedeni nedir?

B - Elektrik iki yönden yetersiz olmaktadır. Biri bütün ihtiyaç toplamının, ihtiyaçtan fazla olması durumudur. Aradaki açığı az elektrik kullanarak kapatmak durumunda kalınır. Sabahları yaptığımız kesinti buna yöneliktir. Bir de aynı anda herkesin cereyan çekmesi halinde üstüste binen yükler santrallerde voltajın düşmesine sebep olmaktadır. Bunu santraller çekemeyince bütün sistemin çökmesi tehlikesi vardır. Bu üstüste binen yükler akşam saatlerinde daha fazla olduğundan gece kesintilerine başvurmak zorunda kaldık.

Y — Bir de üç saati aşan kesintiler var...

B - Bunun olmaması gayreti içindeyiz. Bizim hesabımıza göre bu üç saatlik kesinti noksan olan ihtiyacı telafiye

yeter. Ancak bunun şehirlerde bütün kontrolü belediyelerde. Biz, belediyelere vereceğimiz ceryanı nasıl keseceğimizi toptan bildiriyoruz. Onlar, buna göre şehrin belirli yerlerini kesiyorlar, kesintiyi dağıtıyorlar. Fazla kesintiler belediyeden doğmaktadır.

Y - Tüketimdeki bu artışa karşılık üretimin artırılması için ne gibi önlemler aldınız?

B — Bu ay sonunda Keban'da 5. ünitenin çalışmasını bekliyoruz. Bu deneme çalışması bize 180 megawatt'lık bir cereyan verecektir. Ekim ayı başında Soma—B'nin 1. ünitesi deneme çalışmasına başlayacak. Bu da 170 megawatt enerji sağlayacak. Kasımda devreye girecek Keban'ın 6. ünitesi ise 180 megawatt'lık bir cereyan verecek. Böylece toplam 530 megawattan kurulu güç önümüzdeki 3 ay içinde devreye girecektir. Bu ise bugün Türkiye'nin kurulu gücünün yüzde 10'u nispetindedir. 8 Ekim tarihinde Keban 5. ve Soma—B üniteleri devreye girince bunların getireceği enerji ile kesintilere son verilecektir. Keban'ın 6. ünitesi de devreye girince gece kesintileri de önlenebilecektir.

Y — Şu anda tüm kaynaklar tam olarak kullanılabilir mi?

B — Türkiye'de bugün bir kilovatt'lık kullanılmamış elektrik enerjisi yoktur. Hatta, birçok işletmelerdeki yedek jeneratörlerin değerlendirilmesini sağlamaya çalışıyoruz. Bu jeneratörlerin yakıt masraflarını karşılayarak 100 megawatt'lık atıl duran bir enerjiyi harekete geçirmek için jeneratör sahiplerini iknaya çalışıyoruz. Yani devlet elinde olan bütün üretim kaynaklarını bugün kullanmaktayız. Buna ilaveten görevi elektrik üretimi olmayan kuruluşların da elektrik üretimine yardımcı olmaları için de bir araştırma içindeyiz.

Y - Tüm üretim kaynakları tam çalıştırıldığına göre birinin arızalanmasında yeniden kesintiye başvurulacağı anlaşıyor. Türkiye kesintilerden ne zaman kurtulacak?

B — Türkiye'nin son 5 yıllık devresinde içinde bulunulan şartlar yatırımları fazlasıyla geciktirmiştir. En azından 2 yıllık bir gecikme vardır. Hesaplamıza göre en aşağı iki yıl sonra, yani 1983 yılı sonunda elektrik kesintilerini önleyebileceğimizi ümid ediyoruz ve bunun için gayret sarfediyoruz. Geçen bir yılda yapılabileceğinin azamisi, yapılmıştır.

Y - Ancak, örneğin Soma-B'nin Nisanda açılacağı belirtilmişken şimdi Ekime kaldığını öğreniyoruz. Bu gecikmeler neden ileri geliyor?

B — Bunun nedenini yine toplum yapımızda aramız lazım... Kredi, tahsisat, tahsisatın kullanılabilmesi, teknik personej yetersizliği ve Türkiye'nin son 5 yılda geçirmiş olduğu huzursuzluk bu sonucu doğurmuştur. Ancak geçen sene de 5 saate çıkabilen kesintiler oluyordu. Aynı santraller bugün yüzde 10 daha fazla üretmektedir. Bu artış geçen yıl olsaydı bu kadar büyük kesintiler olmazdı.